

Acésta fôia ese
cate 3 côle pe luna
si costa 2 fiorini v. a.
pentru membrii aso-
ciatiunei, éra pentru
nemembrii 3 fr.
Pentru strainatate
1 galbenu cu porto
postei.

TRANSILVANI'A.

Abonamentul se
face numai pe cate
1 anu întregu.
Se abonéza la Comi-
tetulu asociatiunei in
Sibiiu, séu prin posta
séu prin domni co-
lectori.

Fôia Asociatiunei transilvane pentru literatur'a romana
si cultur'a poporului romanu.

Nr. 3.

Brasiovu 1. Februaru 1872.

Anulu V.

Sumariu. Scurta descriere a revolutiunei lui Hori'a si Cloc'a d'in 1784. (Continuare.) — Una cestiune d'in economi'a natio-
nale. (Continuare). — Colectiune de diplome istorice transilvane. (Continuare.) — Procesu verbalu. — Bibliografia.

Scurta descriere a revolutiunei lui Hori'a si Cloc'a d'in 1784.

(Continuare.)

IV.

Se trecemu la enarrarea scenelor sangeróse, tristele urmari ale acestei revolutiuni popularie. Insemnamu inse, cà aici in lipsa de fontane romanesci, ne-amu folositu de reporturile oficiali, facute la inaltele locuri. Revolutiunea procese crescundu; ea luà acumu o colóre sangerósa prin aceea, cà Cloc'a (dupa Teleki a Hora támadás története pag. 15—16, Crisianu) la unu tergu de septemana in Bradu, cerculu Zaran-
dului, in 28. Octobre, ascundienduse subtu unu podu, ce ducea preste riulu Crisiului, pre romani carii mergeau càtra casa dela tergu, ii adunà in giurulu seu si le spuse, cà Hori'a ar fi castigatu mandatu dela imperatulu, cà tieranii se se inarmeze, si spre comprobarea assertiunei sale aratà lorù una cruce intraurita, adaogèndu, cà acea cruce ar fi capetat'o Hori'a dela imperatulu. Totu cu aceea ocasiune Cloc'a provocà pre multimea dejà adunata in giurulu seu, cà pre dominec'a viitoria, adeca pre 31. Oct. 1784 in numeru pre càtu se va poté mai impunetoriu càte 5—10 d'in fiacare satu, se se adune in baserica la satulu Mestecanu, spre a li-se publicà nescari mandate imperatesci. In urmarea acesteia, pre diu'a determinata la baseric'a d'in Mestecanu acurse multime mare de romani d'in comitatulu Zaran-
dului si alu Uniadórei si d'in dominiulu fiscale alu Zlatnei. Cloc'a face cunoscutu multimei adunate, cà Hori'a ar avé mandatu mai inaltu, cà se duca pre romani la Belgradu, cà se capete arme de acolo . . . ?! Poporulu usioru credietoriu, fiendu sedusu prin acele cuvente, porní la drumu càtra Alb'a-Iuli'a si vení pàna la unu satu, cu numele Curechiu. Dar vicecomitele cercului Zaran-
du aflandu de aceste miscari ale tieraniloru, trimese inaintea lorù pre subjudii cercuali*) Gál si Nalátzi d'inpreuna cu 6 panduri, cà se prenda pre conducatoriulu acestorù miscari. Numitiloru subjudi le si successe a prenda pre conducatoriu; inse tieranii turburati fiendu pentru asta fapta, nu numai eliberara

pre conducatoriù, ci inca pre ambii subjudi cercuali i ucisera, ér pre panduri i maltratara in modulu celu mai crudele. Dupa acésta templare furi'a tieraniloru resculati in contra magiariloru nu mai cunoscea margini. Resculatii acumu se lasara de planulu lorù de a merge la Belgradu, pentru a capatá arme, cumu diceau eli. D'in acelu momentu eli incepura a'si resbuná asupra unguriloru in modu fórte crudele, fara neci unu respectu la etate séu la seksu. Resculatii in 2. Novembre mersera in satulu Criscioru, si ucisera pre magiarii càti s'au afflatu acolo. Totu in acea di resculatii petrunsera pàna in satulu Bradu, unde asemenea facura crudimi infiorátorie. In 2. Nov. càtra séra cét'a revoltantiloru se impartí, luandu'si calea càtra Ribiti'a si Mihalesci, acolo inca fecera impilari, rapiri, ucideri si apreneri.

Asemene tiranii facura revoltantii inca si in alte parti, cumu in Lunc'a, Aciu'a, Ploscuti'a, Trasthi'a; in Halmagiulu-mare si micu, in Bai'a-de-Crisiu, intin-
dienduse cu escursiunile lorù devastatorie pàna in confiniile Ungariei.

Dupa raportulu capitanului Richard de dato Zlatn'a 7. Novembre, facutu gubernatorulu Bruckenthal, revoltantii isi luasera calea càtra Abrudu. In 4. Novembre locotenentele primariu Vernicourt cu 30 pedestrii si 4 calareti fù tramisu in contra lorù la Abrudu, inse pre candu sosí elu acolo, Abrudulu erà depredatu; singuru numai edificiuulu in carele se afflã cass'a erariale, remasesé crutiatu de revoltanti. Vernicourt se incortelà cu ostasii sei in numitulu edificiu, inse indata in diu'a urmatória se ivira vreo 3—4000 rebeli, suindu dealulu càtra Rosii'a-Abrudului. Totu-
odata capitanulu Cloc'a, cu càtiva rebeli inarmati, vení la anteposturi séu la vigiatori, si poffi a vorbi cu densii. Locotenentele prim. Vernicourt isi dede invoirea sa la acésta convorbire. Se spune cà cu acésta ocasiune Cloc'a ar fi facutu urmatória declaratiune: Noi suntemu ostasi imperatesci; tóte escesele nóstre s'au facutu la mandatu mai inaltu, pe care ni le-a publicatu capitanulu nostru supremu Hori'a. Noi amu crutiatu camer'a erariale, cassele aceleia, amu crutiatu pre germani si pe romani, numai pre nobili nu voimu a'i crutiá! Poffimu deci, cà partisanii nostri inca se fia crutiati (d'in partea lui Vernicourt, locot. prim.).

*) Ce se dice astadi in Romani'a subprefectù, la noi pre-
toru, pe ungur. szolgabíró.
Red.

Gubernatoriulu Bruckenthal vediendu, cà tristele sciri câte'i venira mai tardú, despre miscarile romaniloru mai alesu d'in comitatulu Uniadórei impreunatu cu Zarandulu, isi contradicu un'a alteia: aflà cu cale a tramite la faci'a locului pre secretariulu gubern. Costa, romanu de nationalitate, carele cerce-tandu, se-i raporteze despre adeverat'a stare a lucrului. Totu-odata Comand'a generale fù recercata cá se inmultiesca ostile in comitatulu Uniadórei, mai tramitiendu alte 4 compagnii pedestrime; inse comand'a gen. face sub dato 15. Oct. propunere, cà inainte de ce s'aru inmultu trupele in cerculu Uniadórei, se se cerce alte midiuloce pentru restabilirea liniscei; mai incolo comand'a generale postfí cá se i-se faca cunoscute acele locuri, unde ar fi de a se asiediá ostile câte se mai cerut de càtra guberniulu tiei, cumu si numele functionariloru dela comisariatulu provinciale, cari au de a se ingrigí pentru incortelarea si provisiunarea ostasimei cu cele de lipsa. Totu cu acea ocaziune comand'a generale impartasí gubernatoriulu una ordinatiune dela consiliulu bellicu de curte, in poterea careia comand'a generale nu póte se dea ajutoriu militariu fàra a incunoscientiá mai inainte pre acelu Consiliu bellicu de curte, decàtu numai in casuri urgente. Intr'aceea esmissulu secretariu gubern. Costa raportà gubernatoriulu, cà in cerculu Hatiegului si in cerculu Uniadórei d'incóce de Muresiu, domnesce linisce deplina, decàtu numai in cerculu d'incolo de Muresiu si anume in procesulu Gioagiului de diosu, se mai ivira unele opuneri d'in partea iobagiloru facia cu domnii sei. D'in comitatulu Zarandului nu s'a potutu aflá nemicu securu despre miscarile tieraniloru.

Dar pre candu, apropianduse tempulu ernei se sperá cà miscarile voru incetá pre deplinu: éta dela oficiulu comitatului Uniadórei impreunatu cu Zarandulu, ajunge scirea cu totulu neastepata de dato 3. Novembre, cà miscarile tieraniloru iau dimensiuni totu mai intense, si cà in fruntea aceloru miscari si turburari se afla iobagiulu fiscale numitu Hori'a. Mai sosira si alte raporturi, in care se cerea assistentia militaria. Gubernatoriulu in urmarea acestoru aratari se adresà càtra comand'a generale, cà se ia mesurile necessarie pentru impedecarea acestoru turburari, pofindu a fi incunoscientiatu despre dispositiunile facute, cá si d'in partea sa, in cointielegerea inprumutata, se póta dá instructiunile necessarie commissariatului provinciale, cumu si altoru oficiali respectivi, si se póta denumí pe commissarii ceruti.

Tesaurariatulu si oficiolatele respectiveloru comitate inca fusera avisate despre dispositiunile facute d'in partea guberniului regescu; totu-odata episcopulu greco-orientale inca fu provocatu, cá prin admonitiuni emisse càtra preotimea subordinata se se adoperere a readuce pre poporulu resculatu la implinirea detoriei sale.

Intr'aceea comand'a generale sub dato 5. Nov. dede respunsu negativu la cererea guberniului d'in

4. Nov.; adause totusi, cà colonelulu Karp si maiorulu Stoianich capetara ordine, cá spre sugrumarea turburariloru se proceda in cointielegere reciproca cu commissariulu guberniale esmissu, cumu si cu comitele supremu alu Uniadórei.

Intr'aceea inse mai venira si alte sciri despre miscarile tieraniloru resculati. Oficialii comitat. Uniadórei reportara guberniului sub dato 5. Nov., cà una ceta de rebelli de pre siesulu Caianului, se ivi pre tiermii Muresiului. Aceea, dupace in 4. Nov. a depredatu si arsu castelulu Branisca, in nóptea urmatoria a petrunku in Sioimusiu, si acolo inca a devastatu si arsu tóte curtile nobililoru, si cà vandalismulu acesta ia dimensiuni totu mai mari. In asemeni impregiurari se aflà de lipsa a se luá mesuri mai energice pentru impedecarea acestei calamitati. La intrepunerea guberniului, comand'a generale sub dato 7. Nov. descopere, cà densa este gata a pune in miscare doue divisiuni ale lui Leopoldu de Toscan'a, care erau incortelate in Cohalmu si Nochrichu; un'a d'in acele doue divisiuni*) se va asiediá intre Dev'a si Orastei'a, éra d'in cealalta divisiune unu escadronu se va asiediá intre Orasteia, S. Sebesiu si Miercurea, cá asia aceste osti se se afle de indemana si se se póta intrebuintiá in casu de lipsa; totu-odata comandantiloru ostasimei li se dede ordine, cá se lucre in cointielegere cu deregatoriele civili.

Mai incolo sub dato 6. si 7. Nov. comand'a generale descoperí guberniului, cà in comitatulu Uniadórei impreunatu cu Zarandulu se afla 3 companii d'in regiment. numitu alu lui Orosz, si cà una alta compania dela acelu regimentu si-a luat calea càtra Zlatn'a, cà colonelulu Karp inca si-a intaritu trupele cu 4 companii granitiarie dela regiment. I. romanu, cumu si una compania de husari granitieri dela Dobr'a si Losardu, si una divisiune de husari secuiesci dela Ariesiu. Cá 2 companii d'in regim. Franciscu Gyulai, au trecutu preste Alb'a-Iuli'a, si alte 2 companii se afla pre drumu, venindu dela Clusiu, cu maiorulu Adorján, cumu si inca una diumatate divisiune de husari d'in regim. de Toscan'a. Cà in fine tóte aceste osti parte se voru fi aflandu degiá in faci'a locului, parte voru sosi càtu mai curendu. Comand'a gener. totu cu acea ocaziune mai dechiarà, cà si unu batalionu de grenadiri d'in regiment. Krissniski inca va porni nesmentitu in diu'a urmatoria càtra Crasteiu, cá de acolo dupa cerintia si trebuintia, se se póta folosi in Dev'a, Hatiegu si Uniadór'a. Tóte ostile aceste fusera date sub conducerea v. colonelului Karp si a maiorului Stoianich, caroru li s'a comissu, cá in tóte afacerile se proceda solidarmente si in cointielegere cu comisariulu guberniale, care se va esmite, cu comitele supremu Bornemissa si cu oficialii comitatului; totusi seriosu se se contenésca dela tóta activitatea intru intielesu militariu, adeca

*) Sub divisiune nu cumuva se se intieléga aci câte 1/2 corpu armata, ci câte 2 escadronu de calarime. Red.

dela versare de sange. Guberniulu inca fũ acumu provocatu d'in partea comandei generale, cá se faca dispositiunile necesarie, pentrucá ostile nu numai se se póta translocá in tempu de lipsa, ci si se capete incortelare si intertentiune.

In una a treia nota data éراسi d'in 7 Nov., comand'a gener. descopere guberniului, cá afla inca de lipsa a tramite in comitatulu, acumu districtulu Fagarasiului, doue batalióne dela regim. de infantería secuiescu d'in Ciucu si d'in Trei-scaune, si cá d'in aceste doue batalione unulu se va asiediá in distr. Fagarasiului pre langa fluviulu Oltu, ér celalaltu se va dispune in tienuturile Nochrichului. Una compania d'in regim. rom. I. de granitarii va merge la Miercurea, unde in 10. Nov. va si sosí.

Guberniulu 'si tienú de detoría a impartasí indata mesurile luate d'in partea comandei generale cu comisariatulu provinciale, cu oficiolatele comitatelor Uniadórei, Albei, Fagarasiului si Sibiiului, cumu si cu magistratulu d'in Orasteia si Sasu-Sabesiu; la tóte aceste oficiolate li s'a commisu a lucrá in cointielegere cu comisarii gub. Zeik si Gyulai si cu auctoritatile militare, si in armonia si cointielegere a dispune tóte cele necesarie. Episcopului gr. or. Gedeonu Nikitich, de nationalitate serbu, inca i-s'a comisu, cá in societate cu comisarii guberniali, se merge in acele tienuturi, in care prorupsese rescóla si acolo se proceda conformu instructiunii ce i-s'a datu; dar totu-odata prin unii individi mai incredintiati d'entre preotii sei, se cerceteze cugetele poporului turburatu, si se se nevoiésca a imblandí spiritele involburate.*) Dar pre candu se luara aceste dispositiuni, éca d'in partea oficiolatului d'in comitatulu Uniadórei sub dato 6. Nov. se reportéza de nou, cá poporulu resculatu in nóptea spre 5. Nov. a calcatu comun'a Sioimusiului de langa Muresiu si acolo a devastatu si spoliatu tóte curtile si casele nobililoru, ardiendu, depredandu si uciendu a petrunsu pãna in satele Harau, Riu-mare, Rapoldu si Gioagiulu de diosu, ba chiaru si opidulu Ili'a inca l'aru fi depredatu si aprensus, cumu si satele invecinate. Cà tóte locurile d'in acele parti se afla in turburare si disordine. In faci'a acestoru calamitati, nobilimea s'a vediutu constrinsa a-si cautá scapare parte in castelulu Devei, parte in castelulu Huniadórei.

Totu in acelu intielesu suná si raportulu v. comitelui Zeik, carele totu cu acea ocaziune incunoscientiã pe guberniu, cá nu numai a provocatu pre v. colonelulu Karp si pre capitanulu Richard, cá in contra turburatoriloru se dea ajutoriu militariu, ci totu-deodata a facutu si dispositiune, cá diumetate nobilimea d'in acele parti se-si apere cãsele si curtile

*) Magiarii, polonii si alte popóra au revoltatu fórte desu in viét'a lor; inse numai episcopii romaniloru au fostu degra dati in asemenea casuri la role de vicespani, de politia, ba tocma si de spioni, buna óra cá si in an. 1829/30, in 1846/7 si de atunci incóce de trei ori. Red.

sale, ér ceealalta diumetate se opereze in comunu cu ostasimea.

Pentru domolirea turburatoriloru guberniulu mai tramise acumu unu altu comisariu, pre consiliariulu gubern. Mich. de Bruckenthal, carele avea se lucre in interesulu ordinei si alu pacei, in cointielegere cu episcopulu gr. or. Nikitich, carele se aflá de facia la teatrulu scenelor de rescóla. Totu-odata guberniulu rogá pre Maiestatea sa imperatoriulu, cá se se indure a demandá, cá se grabésca a vení intru ajutoriu unele d'in regimentele asediate in Ungari'a, in vecinatatea Transilvaniei. Gubernatoriulu vediendu acumu, cá scenele sangeróse nu mai iau capetu, ba totu mai tare se latiescu, sub dato 11. Nov. 1784 aflá cu cale a aduce la cunoscienti'a cancelariului de curte totu lucrulu cu tóte impregiurarile aceluia. Elu raportá, cumu foculu revolutiunariu erupse deodata in mai multe parti. Ca una colona de 5000—6000 turburatori, patruse in satulu Branisc'a langa Muresiu, si dupace aici predá curtea baroniloru Iosic'a, s'a impartitu in doue cete, d'in care un'a 'si luase calea pre langa Muresiu in diosu, alt'a pre langa Muresiu in susu. Cét'a antaia de turburatori a predatu curtile domnesci d'in Ili'a, Gur'a-Sadului etc., au atacatu de doue ori Dev'a, in alu carei castelu 'si cautasera asilu mai multe familii de ale nobililoru, dar cá de aici au fostu respinsi d'in partea nobilimeii rescutate in favórea apararei proprie si ajutate d'in partea unei comande de granitia, si cá rescultatii au avutu perderi. In urmarea acestora, unii d'entre rebelii inprasciati si fugariti dela Dev'a, se trasera in satele asediate càtra Hatiegu si Uniadórea, unde éراسi inmultiendusi cetele cu locuitori d'in acele sate, incepura a devastá. Vicecolonelulu Karp alergá asupra lor spre a impededá devastatiunile. Prin o persvasiune blanda 'i succese acestui v. colonelu, a restabilí éراسi linistea in acele parti. Cà-ci tieranii d'in acele parti nu numai cá se reintornara la casele lor, ci inca si incepusera cu tóta promptudinea a se supune mandatelor date d'in partea deregatoriiloru comitatului.

(Va urma.)

Una cestiune d'in economi'a nationale.

(Continuare.)

Reulu e mare. Se ne gandimu pãna mai este tempu. Mentuirea sta in incetarea causei reului. Suprimandu caus'a, efectulu incetéza dela sine, treptatu si pe nesimtite.

Amu aretatu ca caus'a reului este politic'a coloniala ce urmamu càtra noi, sistemulu nostru economicu oppusu intereselor natiunei. Se schimbamu acestu sistem. Se facemu cumu facu tóte statele, politica nationala, politic'a intereselor nóstre. Se fimu si noi romani càtra noi, cumu sunt englesii englesi, germanii germani, jidovii jidovi etc. Se facemu

si noi deosebire între romani si streini, între alu nostru de alu altora.

Pe terenulu cestiuniloru nationali se potu intruni si trebuie se se intruniésca toti romanii de orice partida. In fatia cu strainulu avemu toti aceleasi interese, aceleasi pericole. Sórtea familiei celei mici, a mosiei celei mici, e legata de sórt'a familiei si a mosiei celei mari: natiunea si patri'a.

Auctorii petitiunei dela Iasi propunu sisteme de conservare de càtra romani, si neci o preocupare de a se conserva ceva de càtra straini. D'in contra, propunu aducerea de colonii germane. — Liberali cu strainii, exclusivisti cu romanii!

Se amagescu cei cari credu ca se póte traí numai cá individe, ca se potu conserva altufeliu, decâtu in natiune si prin natiune. Déca nu voru se fia solidari cu natiunea in binele loru cari li vine totu dela' densa, voru fi fara voia solidari in nenorocirea ei. Essemplu númerocele familii avute d'in Moldov'a, care nu mai suntu. Unui reu care destruge unu poporu întregu, nu va poté resiste unu individu séu o casta.

Amu doveditu ca strainii considera cestiunile economice d'in punctu de vedere politicu nu numai in tiér'a loru, dar chiaru in tiér'a nóstra. Si noi escludemu politic'a d'in cestiunile tierei nóstre proprie, pierdiendu d'in vedere, ca a pune politic'a in interesele nóstre, este a ne pune pe noi insine, precumu a o esclude, insemnéza a ne esclude pe noi.

Numai singurulu faptu de care ne lovimu in tóte dilele, cà interesele strainiloru in tíera suntu motive de intervenire a poteriloru in afacerile tierei nóstre; ca pentru fia-care concessiune amu fostu amenintati de invasiune; cà astufeliu afaceri economice interne devinu internationali, este de ajunsu a ne convinge, ca in raportu cu strainii cestiunile economice trebuie privite d'in punctu de vedere politicu; ca prin urmare trebuie se incetamu cu sistem'a plantarei intereselor straine in tíera.

In Romani'a numai romanii suntu cosmopoliti. Strainii nu suntu cosmopoliti.

Germanii voru se fia germani chiaru in Romani'a, in tíera straina. Jidovii jidovi. Ei urméza càtra densii o sistem'a nationala, o sistem'a de comunitate deosebita de noi, chiaru in tíera la noi. In tiér'a nóstra, ei nu voru se fia càtra noi neci macaru ómeni, se vedea si in romani ómeni. Ei nu primescu romani, in neci o pravalía, in neci unu comtuaru alu loru, in neci o afacere a loru, neci chiaru in servitiulu drumuriloru de feru ale statului nostru. Se privimu orasiile Moldovei acoperite de dughene jidovesi, neci unu baietu de romanu in ele! — Ce desmintire mai mare se póte da insielatoriului principiu de „omu si omu!“ Numai romanii nu voru se fia romani, neci in propri'a loru patria.

Politic'a cosmopolita — comunismulu — ce urmanu càtra noi, suprimandu principiuu proprietatiei nationale — patri'a — si alu familiei — nationalitatea — suprima însasi caus'a si motivulu

patriotismului si alu moralitatiei, restórna bazele societatiei si ne duce in barbaria si perire. Astufeliu numai se póte întielege acelu egoismu neomenosu si destructoru alu unoru individe cari traiescu in tiér'a loru cá straine, fara neci unu simtiementu pentru totu ce-i incungiura, fara neci una obligatiune morala càtra natiunea care i-a crescutu si d'in viét'i'a careia traiescu; indiferenti pentru totu ce nu-i atinge personalu; considerandu relele tierei nu cá privindu-i si pe densii; renegandu-si pàna si parintii, candu acestia nu mai suntu avuti; si professandu mactim'a pretinsa umanitaria: „unde-i bine acolo-i patria.“

In acésta depravatiune politica care a sgduitu simtiulu morale, este esplicarea spórireii abuzuriloru functionariloru, de care unii d'in politicii nostrii, luandu efectulu dreptu causa, acusa institutiunea juriului. Caus'a moralitatiei si a devotamentului in functiune, cá si afara d'in functiune, este „magnetulu“ patriei si alu nationalitatiei, adeca famili'a si proprietatea.

Moralitatea politica face moralitatea privata, dupa cumu unele politicu aduce binele privatu.

Candu punemu in locul patriotismului, cosmopolitismulu, adeca cetatieni'a lumei, care este negatiunea patriei; — candu sistem'a de statu e basata pe destrugerea si demoralisarea natiunei, pe desmembrarea ei in individe deslegate de ori-ce legatura si de datoria càtra natiune, ne trairu decâtu pentru densii, si ne dandu altu motivu si scopu vietiei si actiuniloru loru, decâtu personalitatea loru; — prin urmare pe stingerea a ori-ce simtiementu morale, a ori-ce solidaritate nationala, a ori-ce spiritu de sacrificiu; candu ómeni politici mandadari ai natiunei, sunt amicii inamiciloru si ai destructoriloru ei, si se punu in servitiulu loru, tradandu mandatulu natiunei, si d'in inaltimea positiunei loru politice, propaga dismembrarea natiunei, dicèndu cà „tiér'a dela Buzeu la Brail'a ni este o sarcina,“ si proponendu se o colonisamu cu germani (a vedé cuventele dlui Epurènu in logea internationalei d'in Iasi publicate de diarie); — o asemenea moralitate politica, ataca in germene moralitatea publica.

Candu patriotismulu este unu prejudiciu, ce mai remane care se nu fia prejudiciu? Unde se se mai opréscu individulu, si ce se-i mai fia sacru, candu nu-i este sacra ecsistenti'a natiunei sale, — ceea ce e mai sacru in lume, si pentru care popórele isi versa sangele?

„Moralitatea este in inima, ér nu in capu.“ (Boiste.)

Déca politic'a cosmopolita va mai continua, se ne luamu diu'a buna dela moralitatea publica. Se ne aducemu aminte de bunele moraluri ce ecsistau mai inainte in tíera si ne vomu incredintia, ca decadenti'a morala a societatiei nóstre s'a produsu in proportiune ecsacta cu latirea spiritului cosmopolitu între noi.

Cei cari voru dar intarirea moralitatiei in tíera, se lucredie la intarirea simtiementului nationale, facendu politica nationale.

„Simtiementulu nationale este atátu de multu.

„bas'a totoloru virtutiloru cetatienesce,“ in càtu chiaru numai o slabire a acestui simtiementu „este unu periculu.“ (Unu omu de statu germanu.)

Numai politic'a nationala ni va da morala buna, finantie bune, administratiune buna, armata valorósa si bine tienuta, agricultura si industria infflorita; numai ea ne va da incredere in noi care ne lipsesce; ne va redica in ochii nostri proprii si in consideratiunea strainiloru; numai ea va da ómeniloru nostri politici valóre si demnitate càtra straini, avendu tiér'a cu densii. Èr fara politica nationale se nu speramu neçi unu bine; ori-care voru fi ministrii, si funcționarii, nu se voru schimba decàtu actorii, comedi'a va remané totu aceea, sporindu numai d'in di in di relele tierei.

„Vai de tiér'a unde puçinu càte puçinu se stinse patriotismulu! Acolo va fi admiratu totu ce e strainu, va fi despretiuitu totu ce e nationale. Natiunea va cadé si despretiulu strainiloru va fi pedéps'a acelu cari pentruca i-au prea admiratu, s'au despretiuitu pe sine insusi. „Nu iubescu, dice Rousseau, pre acesti cosmopoliti, carii pentruca nu-si iubescu patri'a, se dicu cetatieni ai lumii! — Iubirea de tiéra, acestu focu sacru, dela care aterna sórtea natiuniloru, nutrita de suflarea unei bune educatiuni, càtu bine nu aduce! Econom'i'a gasesce in acésta iubire unulu d'in principalile sale sprigine. Cine iubescu patri'a, iubescu si productiunile ei, si se silésce a le ajuta. Acésta iubire ne face se onoramu lucrurile tierei nóstre, facia cu cele straine, sternesce industriile si scientiele, si face d'in unu poporu una familia tare si unita. Omulu este centrulu pasiuniloru: famili'a, natiunea, lumea, sunt trei centruri concentrice, cari se estindu in mesur'a in care se departéza de centru. A schimba acésta ordine, este a contraria natur'a. Este in contra legiloru naturei, cá omulu se vedea umanitatea mai inainte de famili'a si natiunea sa.“ (Scialoga I. principii della Economia sociale. Lugano 1848, pag. 235—236.)

O natiune nu pòte cresce si a se civilisa decàtu intr'unu regimu nationale de economia politica, prin o desvoltare in modu organicu — d'in ea si prin ea insasi, — adeca prin lucrarea si cultivarea facultatiloru sale proprie nationali, ér nu prin substituirea cu straini.

In acestu intielesu, dicu politici germani: „Civilisatiunea, educatiunea politica si puterea popóreloru, aterna mai cu séma dela starea loru economica si reciprocamente.“

„Numai vitalitatea propria d'in intru determina marirea si decadenti'a popóreloru.“

„Fia-care natiune possede midiulóce ale ei proprie pentru civilisarea si desvoltarea societatiei sale.“

... „Sclavia era pentru densii, (pentru germani), dice Fichte, tóte acele bine-faceri ce le aducéu romanii, pentru ca cu aceste se desnacionalisau.“

„Libertatea era pentru densii (pentru

germani) ca au remasu germani, ca au continuatu a decide asupra destiniloru loru, ei insii, si conformu cu spiritulu loru propriu; cà totu conformu acestui spiritulu au pasitu inainte in desvoltarea si civilisarea loru si au saditu si in urmasii loru aceea independentia.“

„Se intielege de sine, dicéu stremosii nostri, ca fia-care preferéza mai bine se móra, decàtu se ajunga a-si perde nationalitatea, si ca unu adevératu germanu pòte numai pentru aceea se voiasca a traí, cá se fia si se remana germanu, si se formeze pe ai sei dupa asemanarea lui.“

„Ei n'au peritu toti, ei n'au vediatu sclavi'a, ei au lasatu copiiloru loru libertatea nationale!“

„Garanti'a demnitatiei, a meritulu si a virtutiei unei natiuni in presentu si viitoriu, jace in insusirile ei cele nevediate si ascunse ochiloru fisici; déca aceste insusiri se voru temp'i si se voru nimici prin amestecare cu alte moraluri, atunci se produce in fienti'a natiunii anomalía si desbinare; natiunea cade intr'o slabitiune morale si politica, d'in care resulta amortirea vitalitatiei nationale si in fine descompunerea si perirea natiunii.“

Politiceii economice basate pe aceste principie datoresce Germani'a desvoltarea si civilisatiunea la care au ajunsu.

Tóte asiediamentele: banca, drumuri de feru etc. ce au mai remasu nedate la straini, se le facemu noi prin noi, spre a fi organe ale corpului nationale d'in care facu parte, ér nu organe straine. Condiitiunile normali ale ecistentiei ceru se traimu de viétia organica. Legile naturei, principiile fundamentali nu se calca nepedepsitu. Si in politica calcarea legiloru naturei are de sanctiune perirea natiunii.

Romani'a posedé inca destule elemente pentru a se constitui d'in ea si prin ea; pentru a realiza cu midiulócele ei tóte imbunatatirile si asiediamentele ce-i trebue. Ele se afla inse neorganisate, in stare de atome. Se cere numai sistema de statu, spre a le intruní si inchiagá, spre a constitui, prin organizatiune, d'in acele puteri respite si adi nefolositorie natiunii, o fortia insemnata. Inse secretulu acelu principiu organisatoriu alu puteriloru nóstre economice, nu-lu va poté gasí, decàtu omulu politicu preocupatu de idee'a nationale, — cà-ci se cere a duce statulu in acestu sensu, — ér negresitu nu acela, in spiritulu caruia de mai inainte este prejudecatu, ca nu se pòte nemica face cu elementele nationali; neçi acelu care ar avé pentru acésta numai o vointia indiferenta; caruia i-ar fi totu una, romanu séu strainu. Vointia fara credintia este stérpa. In acésta privire potemu dice cá a voi este a poté. Etc. etc.

Not'a Redactiunei.

Intru intielesulu legiloru nóstre despre proprietatea literaria. proprietate de produse tiparite séu litografite etc. ale spiritului omenescu, nu ne ar fi

fostu permissu a reproduce d'in aceste meditatiuni ale dlui Aless. Lupascu mai multu decâtu ar face un'a còla tiparita. Cu permissiunea dsale, noi amu trecut prestele limitele pusu prin lege. Se'si ia tempu ori-care romanu adeveratu si se perléga cu attentiuene macaru numai atàta càtu amu reprodu su noi in acésta fòlía dela Nr. 23 alu an. trecut incóce d'in espectoratiunile dlui Lupascu, inspirate de patriotismulu celu mai curatu si de cele mai nobili simtiente nationali, pentru cá se se convinga de adeverulu cuventeloru nóstre, premisse indata la inceputulu reproductiunei, cà adeca dn. A. Lupascu stà la inaltimea ideiloru tempului nostru. Atàta inse necidecumu nu e de ajunsu, ci se cautamu bene, cumu acestu barbatu aplicà cunoscintiele sale spre ajungerea scopului ce si-a propusu. Era momentele supreme, in care asiá numit'a scòla cosmopolita care se incubase de càtiva ani incóce in Moldov'a, se fia demascata si presentata lumei romanesci intru tóta goliutiunea sa hidósa, apoi se i se dea cumu se dice, cu pumnulu in falci. Acésta operatiune heroica era cu atàtu mai necessaria, cu càtu cà veninulu scòlei cosmopolite era p'acó se strabata si mai departe prin arteriele corpului nostru nationale. Unu moldovanu trebuea se fia acela, care se ia asupra'si sfarmarea acelor doctrine pernitióse de „omu si omu“ la romani, pre candu altii neci pàna astadi nu voiescu a ne recunosce pe noi de ómeni, séu de si se vedu necessitati a ne dice ómeni, o dicu acésta cu adaosu: Omeni de vitia deteriora, poporu esitu d'in glótele de sclavi ale Romaniloru si ale altoru natiuni, libere si de origine nobile d'in seculi. Asia, acuma trebuea se se afle cineva, care se infrunte órb'a cutediare a cosmopolitiloru, pre candu in tóte scólele mari si mici ale Germaniei fioros'a doctrina a lui Darwin face progressele cele mai periculóse pentru natiunile mai mici. Pescele mare inghite pe celu micu, leulu si tigrulu omóra si mananca pe tóte animalile càte sunt mai debili decâtu ei; arborii celi mari sugu si storcu succurile d'in pamentu, pentrucá cei mici se nu póta prospera. Asia merge si intre ómeni, si asia cauta se merge, adaoge Darwin si scól'a lui, mai bene de ani duoedieci, in càtu astadi acea scól'a isi are proselitii sei numerosi pàna si intre professorii si studentii dela universitatea d'in Vien'a. Acuma 'si aflà tempulu sterpitur'a de cosmopolitismu confederatu cu alta sterpitura de muraria-libera (Franciaçonnerie, Freimaurerthum), pre candu germanii striga cu Hecker: „In cincii sute de ani Europ'a intrega va fi germanisata.“ Déca cosmopolitii d'in Moldov'a nu credu in vitalitatea elementului romanescu; déca loru le este rusine de acestu elementu, ei n'au decâtu se ésa cu una óra mai inainte d'in sinulu natiunei, se se renege pe facia, pentru cá se se scia curatu, cà ei sunt ori-ce altu, numai nu romani.

Multiamita ceriului, au mai fostu si mai sunt inca si alti multi barbati romani, carii mai alesu de trei ani incóce au combatutu si combatu necalit'a

doctrina a cosmopolitiloru mai alesu in unele diarie publice; a remasu inse dlui Lupascu rezervata onórea demna de a destepta rivalitatea multor'a, cá se combatata pe cosmopoliti d'in tóte punctele de vedere, cu argumente atàtu teoretice, càtu si practice, si se'i aduca in totu respectulu ad absurdum. Lipsesce inca numai, cá toti romanii de bene appretiandu de ajunsu doctrinele dlui Lupascu, se le aplice in totu decursulu vietiei loru, in modulu de ess., precumu aplica magiarii doctrinele comitelui Stef. Szécheni; éra mai alesu neci-unu romanu se nu perda d'in vedere, cà lupt'a pe terrenulu economiei nationale decurge in tempurile nóstre pe viétia pe mórte. Cultura, pamentu, productele sale, banu si totu ce se numesce avere, este astadi obiectu alu lupteloru, alu unei guere in permanentia. Lupta pentru esistentia, acumu cá neci-una data. Se nu ne insielamu noi acestia carii sunt educați in spiritulu evangheliei lui Is. Christosu. Aceia carii tienu despre romani cà ei nu sunt ómeni, ci numai romani (nur Walachen, csak oláhok), isi batu jocu pe facia si de evangelia si de tóte doctrinele ei. Asia dara pentru cá se ne aparamu si assecuramu essistenti'a, trebue se ne scimu si alege terrenulu, cá si armele de luptatu.

Dn. Lupascu ni le aratà. Se adoptamu cu totii politic'a eminentu nationale intre tóte circumstantiele, inca si sub forti'a magiore, d'in momentulu in care ne simtimu resuflandu mai usioru.

Colectiune de diplome

d'in diplomatariulu comitelui Iosifu Kemény, care privescu mai alesu pe romani (valachi).

(Continuare d'in Nr. 24 an. tr.)

1366 4° Calendas Julii. Supp. C. D. T. II. p. 55—59.

D'in acestu privilegiu datu de regele Ludovicu I. mai alesu in favórea boierimeii si in contra romaniloru, mai fia-care sententia ar merita cá se fia bene esplicata si comentata. Inse nu e loculu aici. Mai antaiu se se publice documente càtu se póte mai multe, apoi va esplica si va comenta cine va ajunge. Totusi la documentulu acesta simtimu marea necessitate de a permite unele date istorice. Regele Ludovicu I. a fostu unulu d'intre ómenii cei mai fanatici ai tempului seu; era inse totu-una-data si unu despotu astutu. Cu scopu de a'i domina elu, s'a incercatu se supuna papei pe toti romanii d'in Dacia si Pannonia. Supunendu'i papii, era se fia si supusii lui. D'in acésta cauza locuitorii romani d'in Maramurasiu s'au vedutu constrinsi a se retrage sub comand'a lui Dragosiu in Moldova, unde apoi tienura batalii crancene in contra regelui, aparandu'si tiér'a si religiunea. Totu d'in acésta cauza avù Ludovicu batalii fórte crunte cu Vladu Domnulu Munteniei, care ucisese pe missionarii minoriti ai lui Ludovicu, apoi in una batalia mare culcà si pe vaivodulu Transilvaniei Nicolae Apur. Totu Ludovicu a datu in Iuliu 1366 porunca aspra. cá se prinda pe toti preotii romanesci d'in districtulu Cetatei de Pétra si d'in comitatulu Carassu (Lugosiu etc. etc.) cu preotesele si cu pruncii loru si se'i lipsesca de preotia, ceea ce s'a si intemplat, éra in loculu loru adusera romaniloru preoti „d'in Dalmatia, carii pricepea limb'a poporului,“ (adeca mavrovlachi, inse catolici?). Romanii d'in Transilvania patia si mai reu cu Ludovicu si cu gubernulu seu. Acelu rege a domnitu patrudieci de ani (1342—1382). D'in

acestu tempu celu puçinu treidiecei de ani romanii au petrecutu in lupte si persecutiuni sangeróse, cá si de ess. crestinii primitivi in tempurile persecutiuniloru romane. Totu Ludovicu s'a incercatu a supune la pap'a si pe serbi, si pe bulgari, inca si pe greci, cá-ci elu a si negociatu cu imperatulu Ioanu Paleologulu. Au venitu inse turcii si iau supusu ei siesi. Este de insemnatu, cá Ludovicu se avea fórtre reu cu papii, d'in caus'a regatului neapolitanu, unde famili'a regéscá omorise pe frate-seu Andreiu si pentru care elu luá vindicta fiorósa

Se cuvene a mai tiené in sama una impregiurare essentiala. In diet'a Ungariei d'in a. 1351 si de aci inainte pâna la 1354 Ludovicu confirmase d'in nou tóte minunatele prerogative ale aristocratiloru ungueresci si le mai inavutise cu altele. In an. 1366 Ludovicu veni in Transilvani'a, cu scopu de a regula si acolo lucrurile in persona, la faci'a locului si conformu intereseloru si ideiloru sale. Privilegiulu pe care'lu publicamu acilea si carele credemu cá acuma póte fi intielesu de ajunsu, porta dat'a d'in acelasiu anu. Elu este unu amestecu de legi pedepsitórie (penali) si civili, in cáre despre romani (Olachii) se vorbesce cu multa ura, cá despre unu poporu astutu si hotiosu, carele ar merita se fia exterminatu. Privilegiulu vorbesce ce e dreptu, si de alti facatori de rele, nu atribue inse neci-una crima altoru popora cá crima nationale, ci numesce numai pe romani cá romani. Pe la inceputulu domniei lui Ludovicu rebelasera si sasii d'in caus'a stórcerei de contributiuni mari, cu ei inse s'a impacatu curendu. Au remasu numai romanii (olachii), cu carii aceleu tiranu nu s'a impacatu neci una-data, decâtu numai pe câte duoi trei ani cu domnii d'in Munteni'a; incolo decidea mai totu-deauna armele, dupa care urmá emigrari fórtre numeróse. Cu tóte acestea, domnii d'in Munteni'a au tienutu in potestatea loru Pamentulu Fagarasiului chiaru si sub acestu Ludovicu I. de Anjou (Codex dipl. Hung. IX. Katona. Joannes archidiaconus de Küküllő. Eder, Observationes criticae. Horváth Mihály etc.).

Acuma se trecemu la privilegiu.

Regele Ludovicu aflase, cá credentiosii sei aristocrati d'in Transilvani'a, suferea fórtre multe rele pe fia-care di, atátu dela alti facatori de rele, cátu si mai virtosu dela Romani (Olachorum), carii se aflá loquindu in Transilvani'a. De aceea regele folosinduse de plenitudinea potestateri sale regesci (adeca de potestatea absoluta, despotica) si d'in gratia speciale cátra aristocrati, le dá acestora libertatea de a extermina. séu sterge de pre faci'a pamentului Transilvaniei pre toti facatorii de rele de ori-ce natiune, mai virtosu inse pe romani (Olachorum). Ori-cine va fi inculpatu de furtu, de lotria (talcharia la drumuri), séu de vreuna alta crima. de si nu va fi prinsu in fapta veghiata, de va fi nobile (aristocratu, boieriu), se i-se póta lua viétia, déca voru approba cincidiecei de nobili, éra de va fi nenobile, se pera, déca voru marturisi cincidiecei de nenobili asupra lui. Éra acela care va fi prinsu in vreuna d'in crimele premisse, in fapta veghiata, in publicu, adversariulu seu se'lu póta ucide, dupa lege, pe langa attestarea pusa de cátra siepte martori. Éra déca va fi inculpatu, séu prinsu in fapta veghiata unu romanu comunu, se póta atesta in contra lui cá in contra ori-caroru ómeni comuni d'in alte natiuni, romani comuni, séu alti ómeni comuni. Éra déca romanulu comunu nu ar putea se scóta totu martori nobili in contra vreunui nobile inculpatu de crime publice, atunci se'si castige probe, adeca martori, cumu va putea, adeca séu prin nobili, séu prin cnezi, séu prin ómeni comuni, séu prin romani, pâna la numeru plenariu de 50 de persóne nobili, unde inse fia care cnezu confirmatu prin litereleru nóstre regali in cneziatulu seu, se se compute séu numere cá nobile adeveratu, éra cnezulu comunu se fia computatu, adeca consideratu si acceptatu cá martoru de una valóre ce o are unu maierariu (jude curtenu, provisoru, administratoriu), carele are credentia (fides, ei) de unu fertu, éra credentia ómeniloru comuni séu a olachiloru se fia computata cá marturia in faci'a judecatiei numai pe diumetate fertu d'in denari*), adecu déca nu ar fi

avutu de martori totu nobili ungueri, séu totu cnezi romani confirmati de rege, ci totu numai ómeni comuni, séu romani nenobili, atunci in locu de 50 avea se produca 100 de martori (homines fidei medii fertonis). Asia cautá se'si probedie romanulu comunu, adeca nenobile, actiunea sa juridica in contra unui nobile.

In aduo'a parte a diplomei sale de privilegiu regele apara pe nobili si pe iobagii loru de asuprirea aceloru locuitori ai tieriei, carii petrecea in cetati séu si in comune rurali libere. (Mai alesu Sasimea?)

Mai incolo dupace regele mai ia inca si alte mesuri judiciare si politienesci, se reintórcé éra si la romani, despre carii presupune cá in parte era si proscrisi asia, in cátu putea se'i prenda si se'i pedepséca ori si cine. Elu se ocupa multu cu acea parte a locuitoriloru, care'i era lui necredentioasa, si cu „rebellii.“ In fine dupace defige si unele tacse, assigura de nou pe aristocrati pentru privilegiale si prerogativele ei.

Ludovicus Dei Gratia Hungariae, Dalmatiae, Croatiae, Ramae, Serviae, Bulgariae, Galliciae, Ludomeriae, Cumaniaeque Rex Salernitanus, et Honoris sancti Angeli Dominus. Omnibus Christi fidelibus, tam praesentibus, quam futuris salutem in omnium salvatore. Regalis benignitatis provida deliberatis, et circumspecta benignitas remediis invigillat subjectorum, quia dum pro studio subjectorum nostrorum onera alleviamus, dum scandala removemus, nos in ipsorum statu pacifico, et tranquilo quiescimus in pace. Proinde ad universorum harum serie pervenire volumus, quod quia fideles nostri nobiles terrae nostrae Transilvaniae propter praesumptuosam astutiam diversorum malefactorum, specialiter Olachorum in ipsa terra nostra existentium, eorundemque statum simul et usum inordinatum incommoda patiebantur quotidiana, et infinita, igitur eisdem fidelibus nobilibus nostris et nostrae terrae Transilvaniae ad exterminandum, seu delendum de ista terra malefactores quarumlibet nationum, signanter Olachorum, talem de plenitudine Regiae nostrae potestatis, et gratia speciali concessimus libertatem, quod quicumque homo in furto v. latrocinio, aut alio crimine, facto fuerit notorie inculpatus, quamvis non sit manifeste pro tunc cum inculpatur apprehensus, nobilis cum approbatione 50. nobilium, si vero fuerit ignobilis, cum attestacione 50. ignobilium juridice interimi possit per partem adversam. Is autem, qui in aliquo praemissorum maleficiorum publice fuerit apprehensus, necari per suum adversarium possit juridice sub attestacione septem personarum coequalium. Et si Olachus communis fuerit inculpatus, vel manifeste apprehensus possit fieri con-

*) Fartariu, patrarin! Inse de ce? Cá denariulu era nu numai numele unoru monete, ci si alu unei greutati. Vedi si mai diosu not'a lui Kemény **), in care ne mana la Kosa. Not'a lui Kemény *) despre cnezi dice fórtre puçinu, atátu cátu nimicu. Precumu astadi in limbele slavone semnifica nu numai simplu jude'satescu, primariu, buna-óra cá si in Banatu, ci si magnatu, fruntasiu, inca si principe (nemt. Fürst), pâna si suveranu, asia si in evulu mediu si chiaru aici in Transilvani'a, cnezu avuse mai multe acceptiuni. D'in unu frumosu numeru de cnezi romanesci se tragu atâtea familii aristocratice transilvane, astadi cu totulu renegate, precumu intre altele: Kendeffy, Josika, Nalátzi, Baresai, Kemény, Teleki, Huszár, Noptsá etc. etc. etc.

tra ipsum probatio per quoslibet contra hominem communem alterius nationis, per communes Olachos, vel alios homines communes, suam legitime probare possit actionem, si vero communis Olachus contra aliquem nobilem hominem in publico maleficio inculpatus non possit totaliter per nobiles suam probare actionem, tunc probationem ipsam faciat, prout potest, videlicet vel per nobiles, vel per Kenezios, aut per communes homines seu Olachos usque ad plenum numerum 50. nobilium personarum, ubi unusquisque Kenesus per nostras literas Regales in suo Kenesiatu roboratus pro uno vero nobili*) acceptetur, communis autem Kenesus pro villico fidei unius fertonis**) computetur, et communes homines seu Olachi recipiantur pro hominibus fidei medii fertonis in comprobatione praenotata, et eodem modo Olachus communis suam actionem probare possit contra nobilem quem publice apprehendet in aliquo hujusmodi maleficio. Deinde volumus, quod nobiles dictae Terrae, et eorum Jobbaciones in civitatibus vel villis liberis non detineantur pro furto, vel latrocinio, aut alio criminali facto, si non fuerint in aliquo ipsorum factorum ibidem vel manifeste apprehensi, nec ipsis civitatibus vel villis aliquis nobilis de providentia proscribatur. Praeterea volumus, quod patiens violentiam seu potentiam si non vindicet per consimilem violentiam, vel perpatratiorem, sed contra suum in hac parte adversarium, legitime procedat, alioquin duplicem poenam hujusmodi perpatratiorem contra partem adversam incurrat, et adversum Vayvodam nostrum Transilvanum in facto potentiae succumbat. Praeterea statuimus, quod nullus Jobbacionum nostrorum, aut nobilium, vel aliorum quorumcumque in ipsa terra nostra Jobbaciones habentium alibi in rebus vel persona arestetur, vel impignoretur, aut judicetur, nisi per suum Dominum vel officialem, qui quidem Domini vel officiales si quaerulantibus satisfacere non curaverint, possint et debeant coram Vayvoda, vel vices ejus gerentibus juridice conveniri per

*) Kenezius erat officialis pagensis Domini sui terrestris qui nomine Domini sui terrestris cuncta curabat, et agebat. Hinc est quod Werbötius quoque in conformitate harum literarum sequentia scripsisse videatur. Trip. II. tit. 27 art. 6. „advertenda est testium conditio (in communi inquisitione, utrum videlicet nobilis vel rusticus testimonium veritati praebet? nam rusticana attestatio demtis officialibus dominorum Praelatorum, Baronum, ac aliorum Regni nobilium in personis eos officia in vicinitate tenentibus, qui juxta antiquorum consuetudinem in hac parte pro personis nobilibus reputantur) contra personam nobilitarem nihil valet.“

**) Locum hunc commentatur Kosa „de Vajvodis“ p. 15. nota 6.

Copia, in Collect. Ms. Diplom. et Privileg. Jós. Dobo de Alba-Iulia, in Ribl. Colleg. Enyedien.

Edidit: Katona T. X. p. 374. — Kosa „de Vajvodis“ p. 12 adjecitque notas. Vayda „Az Erdélyi polg. magános törv. Histor.“ p. 131—137.

Originale: in Arch. Capit. Alb. Trans. Centuria XX. Nr. 60. — item ibidem Miscellan. Cista I. fasc. 1. Nr. 31. item Centur. U Nr. 51.

quaerulantes, facientes autem contra praemissa, poenam actus potentiae incurrant. Castellani etiam et officiales tam nostri Regales et Vayvodales quam aliorum quorumlibet hominum, possessiones in dicta terra nostra habentium, de damnis, vel super excessibus, quos in quascunque personas committunt, possint in eorum officiolatibus ad praesentiam Vayvodae, vel vice Vayvodae legitime citari, rationem sufficientem de commissis reddituri. Caeterum volumus, et committimus, quod quilibet homines communes seu Olachi, qui fuerint in Congregationibus vel Judicibus Vayvodae, vel vice-vayvodae, vel ejus Comitum, habentium tamen ad hoc facultatem, juridice extradati et proscripti, dum, et ubi per quoscunque homines apprehendi poterint, si nostram gratiam Regiam non habebunt, secure capiantur, et secundum sua demerita puniantur, absque omni requisitione, et nota gravaminis aequalis. Nobiles autem, qui non alias nisi in specialibus vayvodae Transilvani congregationibus seu Judicibus proscribi possint, cum fuerint aliqui reprehensi, et detenti, Regiamque sub indulsione suorum excessuum gratiam non habuerint, eidem Vayvodae assignentur puniendi, Infideles vero Regiae nostrae Mattis., et proscriptos quicumque capere possunt, et si non capiant, et captos Regiis manibus non assignarent puniendos, vel eorum partem faverint, ipsi tales cujuscunque existant status, aut conditionis homines, eandem incurrant notam infidelitatis, et proscriptionis eo facto. Item, si aliqua causa contra hominem Literas Regias super donatione possessionaria, aut aliqua gratia habentem, coram Vayvoda vel vice-Vayvoda suscitaret, et ille qui causam suscitavit, non habuerit in ipsa causa aliquas ex adverso literas rationabiles, voluerit suam humano solum testimonio probare actionem. Causam hujusmodi committimus in curiam nostram transferendam, et ibidem judicandam; aliae vero dictorum nobilium causae per vayvodam, vel vice-vayvodam in eadem nostra terra Transilvana judicentur, prout hactenus fuit consuetum, nec possint Praelati, et Barones nostri possessiones in ipsa terra habentes, causas suas communes in curia nostra transferre de praesentia Vayvodae, vel vice-vayvodae Transilvani. Caeterum dictos nobiles et eorum posesiones a solutione lucri camerae, victualium administratione, et exercitatione invitae faciendae gratiose duximus eximendos; igitur volumus iidem nobiles teneantur, et debeant nobis, vel in nostra persona Vayvodae nostro Transilvano aut ejus vice-vayvodae auxiliari, ad conterendum, seu destruendum nostros, et sacrae Coronae nostrae illarum partium infideles, contumaces, et rebelles. — Insuper statuimus ordinando, quod homo capituli, vel alicujus conventus, cum per aliquem causantem fuerit ad provinciam electus, si proprium habebit equum, tunc unum fertonem, si vero equum causantis equitavit, tunc medium fertonem denariorum pro tempore currentium, et non plus pro habere suo singulis diebus recipere possit, causans tamen teneatur ipsi homini

eidem quotidie dare comedere, bibere sufficienter, sed homo ipse sollicitus et diligens esse studeat in causantibus negotii prosecutione. Literae autem Capituli aut Conventus eorundem, et etiam aliarum Eccles. personarum communes, si fuerint clausae 10. denariorum, patentes vero si fuerint 20. denariorum pro tempore currentium solutionem non excedant, in emanatione siquidem majorum literarum antiqua institutio per omnia debet observari. Finaliter autem et ultimam per omnia volumus, quod dicti nobiles Terrae nostrae Transilvaniae, eisdem consuetudinibus, et libertatibus per nos datis fruantur et gaudeant, quibus hactenus pacifice usi fuerunt de gratiosa admissione Regiae Majestatis nostrae. Ut igitur praemissa libertas a nobis concessa, sit perpetuo valitura, nec possit in posterum ab aliquo retractari, praesentes concessimus Literas nostras privilegiales dupplici sigilli nostri munimine roboratas. Datum per manus venerabilis in Christo Patris Domini Nicolai Ecclesiae Strigoniensis Archiepiscopi, Locique ejusdem comitis perpetui aulae nostrae supraemi cancellarii fidelis nostri et dilecti. Anno ab incarnatione Domini 1366. quarto Calendas Julii, Regni autem nostri anno 25., venerabilibus in Christo Patribus Thoma Colocensi, Nicolao Jadrensi, Vilhelmo Quinqueecclesiensi, Comite Capellae nostrae, ac Secretario Cancellario nostro, Stephano Zagrabienensi tenente vicariatam totius Banatus Regni nostri Sclavoniae. Demetrio Varadiensi, Michaele Agriensi, Dominico Transilvanensi, Dominico Chanadiensi, Ladislao Veszpremiensi, Stephano Nistriensi, Nicolao Tinniensi, Carboviensi sede vacante, Nicolao Traguriensi, Joanne Sibinicensi, Demetrio Nonensi, Michaele Scardonensi, Stephano Farenensi, et Michaele Corgulensi Ecclesiarum Episcopis Ecclesias dei feliciter gubernantibus. Item magnificis viris Nicolao Konth Regni nostri Palatino et Judice Cumanorum, Stephano Bübök Judice Curiae nostrae. Dionisio Vayvoda Transilvano, et Capitaneo Civitatum et Districtus Bidiensis Regni nostri Bulgariae, Nicolao de Sech totius Dalmatiae et Croatiae, et Nicolao de Jara Bacoviensi Banis nostris. Jonne nostrorum, et Georgio Bübök Reginalium Janitorum, Emerico ipsius Dionisii Vayvodae fratre Agazonum, Petro dicto Zudor Pincernarum, Paulo de Leszko Dapiferorum, et Joanne filio Thomae de Günö Janitorum nostrorum magistris, ac Ladislao filio Zobonya comite Posoniensi, aliisque quam pluribus Comitatus Regni nostri tenentibus et honores.

(Va urma.)

Nr. 9—1872.

Procesu verbale

luatu in siedinti'a lunaria a comit. asociat. trans., ținute la Sibiu in 2. Ian. c. n. 1872 sub presiulul dlui vicepres. Iac. Bolog'a, fiendu de facia domnii membrii I. Hannia, I. Tulbasiu, I. V. Rusu, Vis. Romanu, dr. Dem. Racuciu si I. Cretiu.

§ 1. Se representéza raportulu cassei despre perceptiunile si erogatiunile asoc. dela siedinti'a ordinaria

d'in 5. Dec. 1871 până la siedinti'a presente. D'in acestu raportu resulta, cumu-cà perceptiunile in restempulu numitu fura de 1288 fr. 61 cr. v. a., ér erogatiunile mai alesu stipendia 824 fr. 71 cr. (Nr. prot. ag. 4, 1872.)

Spre scientia.

§ 2. Se presentéza conspectulu cassei despre starea fondului academiei, carele are in proprietatea sa sum'a de 4507 fr. 94 cr. v. a. (Nr. prot. ag. 5, 1872.)

Spre scientia.

§ 3. Se raportéza in specialu despre banii incurși la asoc. dela siedinti'a trecuta până la siedinti'a presente, parte cá interese obvenitorie cu 1. Ianuariu a. c. dupa couponii obligatiuniloru de statu si urbariali, parte cá tase de membrii ord. si anume:

a) Cá interese obvenitorie cu 1. Ian. a. c. dupa couponii obligatiuniloru urb. trans. s'au incassatu in BN. v. a. 832 fr. 45 1/2 cr. (Nr. prot. ag. 6, 1872.)

b) Cá interese dupa couponii obligatiuniloru de statu convertite, obvenitorie cu 1. Ian. a. c. s'au incassatu in argentu 67 fr., in BN. v. a. 20 cr. (Nr. prot. ag. 7, 1872.)

c) Cá interese obvenitorie dupa couponii obligatiuniloru de statu convertite si un'a obligat. urb. trans. pentru fondulu academiei in argentu 12 fr. 50 cr., in BN. v. a. 2 fr. 54 cr. (Nr. prot. ag. 8, 1872.)

d) Cá tase de membrii ord. 10 fr. (Nr. prot. ag. 315, 325, 1871.)

Spre scientia.

§ 4. Secret. II. arata, cumu-cà dn. dr. Ios. Galu, colectoriu asoc. in Pest'a, d'in caus'a greleloru sale ocupatiuni oficióse, se vede constrinsu a abdice de postulu de colectoriu si recomanda in loculu seu pre dn. red. Ios. Vulcanu. (Nr. prot. ag. 261, 1871.)

Comitetulu exprime dlui dr. Ios. Galu recunoscientia protocolaria pentru activitatea desvoltata până acumu cá colectoriu, si totu-odata primindu'i demisiunea motivata, denumesce in locui de colectoriu pentru Pest'a, pre dn. Ios. Vulcanu, caruia i-se va trimete decretulu respect.

§ 5. Directiunea despart. cerc. alu Sibiului (III.), pre langa raportulu seu d'in 20. Nov. 1871, asterne protocolulu adun. gener. cerc. ținuta la Seliste in 12. Nov. 1871.

D'in respectivele acte se constatéza atātu lucrarile subcomitetului alesu in 9. Iuniu si constituitu in 27. Iuniu a. tr., cātu si lucrarile si decisiunile adun. gener. cerc.

De membrii ord. ai subcomitetului cestiunatu se alesera in adun. gen. constituanta d'in 9. Iuniu 1871 urmatorii domni: E. Macelariu, directoriu, I. Popescu, dr. Dem. Racuciu, dr. I. Nemesiu, I. V. Rusu, Ales. Lebu si Bucuru Cioranu; de membrii suplenti se alesera: I. Popu, dr. I. Borcea, I. Preda, dr. Ilariu Puscariu, dr. Stef. Pacurariu si Dum. Florianu.

Totu-odata se constatéza cumu-cà in despartimentulu cerc. alu Sibiului, dela infientiarea aceluia, până la antai'a adun. gen. cerc. ținuta la Seliste, s'au facutu: 1 membru fundatoriu anume: Ioanne Rodeanu cu 200 fr. solviti, unu membru ord. pentru totu-deauna anume Nic.

Opii Pop'a cu 100 fr. (apromisi). 55 membrii ord. carii au solvit tacsele anuale de 5 fr., si 150 membrii ajutatori, astfelu s'au incassatu in numitul despartimentu pre sém'a asoc. considerabil'a suma de 660 fr. 90 cr. v. a. (Nr. prot. ag. 307, 1871.)

Conclusu. Lucrarile coprense in raportulu directiunei, cumu si in protocolulu adun. gen. cerc., se iau spre placuta scientia, si se esprime recunoscintia protocolaria subcomitetului, cumu si tuturoru aceluor barbati zelosi, carii venira si cu asta ocaziune in ajutoriulu materiale si spirituale alu asoc., si in deosebi lui I. Rodeanu, carele prin solvirea sumei de 200 fr. se face membru fundatoriu, cumu si lui Nic. Oprei Pop'a, carele s'a deobligatu a solvi 100 fr. si astfelu a se face membru ord. pentru tota-deauna.

Deóra-ce, precumu se vede d'in actele amentite, totu cu ocaziunea adunarei cerc. dela Seliste, s'au facutu vreo 150 membrii ajutatori ai despartimentului solvindu tacs'a de 1 fr. v. a.: subcomitetulu resp. se se postésca a duce unu protocolu de evidentia despre acesti membrii, si a le espedá respectivele documente de legitimare conformu §-lui 8 d'in regulamentu (a se vedé publicarea baniloru incursi in Nrulu I. alu Transilvaniei d'in 1872).

§ 6. Directiunea gimnasiale d'in Naseudu, aterne dechiaratiunea studentului de VIII. clase la gimnasiulu d'in Naseudu, Vas. Borgovanu, prin care acela abdice de stipendiulu de 50 fr. conferitu d'in partea asoc., in favórea stipendiului de 63 fr., accordatu d'in fundulu Romantianu. Totu cu aceea ocaziune numit'a directiunea gimn. trimete concursulu lui Axentie Muresianu scolaru in VIII. clase la gimnasiulu d'in Naseudu pentru stipendiulu devenitu degiá vacante (Nr. prot. ag. 319, 1871).

Dupace secret. II. raportéza, cá dechiaratiunea amentitului Vas. Borgovanu, conformu conclusului comitetului d'in 5. Dec. a. tr. s'a impartasitu venerab. consistoriu metrop. d'in Blasiu, cá administratoriulu fondului Romantianu, comitetulu luandu la discussiune conferirea stipendiului de 50 fr. devenitu vacante, decide: ca acela pre bas'a concursului de sub Nr. 187 reinoitu in 18. Dec. a. tr., cumu si pre bas'a documenteluor produse, se se confereze concurentului Auxentie Muresianu, carele pre sem. II. an. scol. 187°/₁ a raportatu d'in tóte studiale clasile de progresu eminentu, si altufeliu e cu totulu lipsitu de midiolócele vietiei.

§ 7. Redactiunea Stenografului romanu d'in Vien'a aratandu, cá pana acumu n'au incursu atátea abonamente, cáte se receru spre edarea amentitei foi, atátu de importante pentru latirea culturei nationali, cere, cá se i-se dea unu ajutoriu imprumutu, d'in fondulu asoc., pre langa deobligarea de a reintórce sum'a imprumutata indata ce voru incurge 250 abonamente, séu oferinduse a dá asoc., in pretiulu sumei imprumutate, unu numeru corespondietoriu d'in foi'a sa cu pretiulu scaidiutu (Nr. prot. ag. 322, 1871).

Se decide a i-se resolvi susu-amentitei redactiuni, cumu-cá acestu comitetu, de si apretiuieste pre deplinuvalórea si importantia acestei intreprinderi, totusi pre

langa cea mai buna vointia, nu se afla in positiune a poté satisface cererei respective, d'in motivulu, cá comitetulu dupa § 23 lit. f. d'in statute, nu pote trece preste preliminariulu adunarei generali; altfelu isi va tiené de o placuta detoria, a propune la prossim'a adunare gen. spriginirea cestiunatei intreprinderi.

§ 8. Directiunea despart. cerc. alu Clusului (X.), pre langa raportulu seu d'in 15. Dec. a. tr. aterne protocolulu adun. gener. cerc. tienute la Milasiulu mare in 8. si 9. Oct. 1871.

D'in amentitulu protocolu se vede, cumu-cá adun. gen. cerc. in siedinti'a II. d'in 9. Oct. a. tr. intre altele, a adusu urmatóriele decisiuni, pentru care se recere aprobarea acestui comitetu centrale, si anume:

1. Sub p. XII. s'a preliminatu bugetulu despartimentului pre an. 187¹/₂ cu urmatóriele positiuni:

a) 50 fr. pentru arangiarea si adaptarea odaiei oferite d'in partea comunitatii gr. cath. d'in Clusiu, pentru cancelaria subcomitetului.

o) Cá spese pentru cancelaria nu se preliminaréza sum'a anumita, ci subcomitetulu se impoternicesce a spesá dupa trebuintie si impregiurari, pre langa ratiocinare.

c) 20 fr. cá recompensa pentru secretariulu despartimentului.

d) 150 fr. pentru procurarea a loru 25 ecempl. tabele de pariete pre sém'a scóleloru mai serace d'in despartimentulu respect.

Sum'a preliminarata face 220 fr. v. a.

2. Prin conclusulu de sub p. XIII. lit. b) subcomitetulu se autoriséza a face pasii de lipsa la locurile resp., cá fondulu convictului tractului prot. alu Faragaului se se predea sub administrarea asoc.

3. Totu sub p. XIII. lit. c) subcomit. se insarcinéza a face pasii de lipsa la comit. centrale, pentru cá acela se intreviena la locurile competente pentru redicarea de catedre paritetice la universitatea proiectata de a se infientiá in Clusiu, cá astfelu la aceea se se propuna studiale si in limb'a romana.

4. Sub p. XIV. se constatéza sum'a incassata in favórea fondului asoc. cá tacs'a de membrii fundatori, ordinari si ajutatori, carea suma aici computanduse restulu per cass'a 20 fr., face cu totulu 445 fr. 96 cr., d'in care 45 fr. 96 cr. retienenduse pentru spesele cancelariei, s'au trimesu incóce 400 fr., d'in care 244 fr. 78 cr. in bani gata, ér pentru 155 fr. 22 cr. asemnati cá preliminaru pre a. tr. sub Nr. 260, s'a trimesu resp. cuientantia. D'in list'a membriloru inscrisi se constatéza, cá Constantinu Mariasiu d'in Visui'a, s'a facutu membru fundatoriu alu asoc., solvindu sum'a de 201 fr. v. a.

5. Prin conclusele de sub p. XV. si XVI. se defige tienerea unei adunari gener. cerc. ordinariu in 15. Maiu 1872 la Catin'a, si altei estraord. in 20. Sept. 1872 la Almasiulu mare.

6. P. XV. comitetulu centrale este poftitu a dispune impartirea comitatului Clusului in mai multe despartimente, ér subcomitetulu resp. opinéza pentru infientiarea unui despartimentu cercuale de sene statatoriu pentru o parte a Campiei, si cu luarea disposi-

tiuniloru pentru infientiarea aceluia, se se insarcineze dn. prot. I. Hoszu; séu déca s'ar infientiá despartimentulu proiectatu la Reginu, atunci dupa parerea subcomitetului unele cercuri, cumu: ale Milasiului, Teac'a si Ormenisiulu, s'ar poté alaturá la acela (Nr. prot. ag. 323, 1871).

Presidiulu punendu in ordine la discussiune punctele mai susu insemnate 1—6, s'au luatú urmatóriele decisiuni:

ad p. 1) lit. a, b, c si d se se rescrie respectivulu subcomitetu, cumu-cà bugetulu preliminaru pre an. 187 $\frac{1}{2}$ se aproba intre marginile prescise prin §-lu 27 d'in regulamentu, si pre langa ratiocinare la tempulu seu, conformu indigitariloru coprense in § 18 d'in regulamentu. Totu-odata se se dea la cass'a asoc. asemnatiunile de lipsa in privinti'a esolvirei sumei preliminate de 220 fr. v. a.

ad p. 2) se se rescria, cumu-cà comitetulu 'si rezervéza decisiunea sa până la ulterior'a desvoltare a cauzei d'in cestiune.

ad p. 3) se se rezolveze, cumu-cà in obiectulu cestiunatu se voru face pasii de lipsa la locul competentu in celu mai scurtu tempu, totu-odata biroulu asoc. se insarcinéza cu formularea charthiei respect.

ad p. 4) se iea cu placere spre scientia, esprimanduse recunoscencia protocolaria noului membru fundatoriu Constantinu Mariasiu d'in Visui'a, ér secretariatulu se insarcinéza cu espedarea respective-loru diplome.

Totu-odata respectivulu subcomitetu se se potésca a tiené in evidentiá pre membrii ajutatori ai despartimentulu si ale espedá respectivele documente de legitimare.

ad p. 5) se iea spre scientia.

ad p. 6) se se recerce subcomitetulu despart. cerc. alu Clusiului, spre a procurá datele recerute pentru arondarea mai corespondetória a unui alu douilea despartimentu infientiandu in comitatulu Clusiului, si spre ajungerea mai cu inlesnire a acestui scopu, se se puña in cointelegere si cu domnii colectori si alti membrii ai asoc. d'in acele parti, si anume cu dn. prot. I. Hoszu, cu domnii colectori d'in Sasu-Reginu, Mich. Orbonasiu si Trombitasiu; ceea ce cu atátu e mai de lipsa, cu càtu, cà dupa cumu dice subcomitetulu in raportulu seu, unele cercuri s'aru poté alaturá la despartimentulu infientiandu in Sasu-Reginu, cá mai aprópe. Despre resultatulu lucrariloru in obiectulu cestiunatu, la tempulu seu se se faca aratare incóce.

§ 9. Dn. secretariu I. G. Baritiu pre langa scrisóri'a d'in 29. Dec. a. tr. asterne computulu despre specele edarei foiei asoc. „Transilvania“ pre a. 1871 si totu-odata cere a i-se asemná la cass'a asoc. 300 fr. anticipatiune pre anulu curente (Nr. 326, 1871).

Conclusu. Computulu se preda spre esaminare unei comisiuni alese in persónele domniloru membrii Const. Stezariu, dr. Dem. Racuciu si I. Cretiu; ér

cerut'a anticipatiune de 300 fr. se asemnéza la cass'a asociatiunei.

§ 10. Directiunea despart. cerc. alu Sabesiului (IV.) asterne protocolulu siedintiei subcomitetului d'in 17. Dec. a. tr.

D'in acestu protocolu intre altele se vede: a) cumu-cà resp. subcomitetu a primitu si impartitu pre la respectivii membrii instructiunile si formulariale trimese de aici spre intrebuintiare pentru subcomitetu si agenturile comunali, si totu-odata mai cere a i-se trimete d'in formulariulu B 20 ecsempl. cu titule si 100 ecsempl. fàra titulu si apoi a se supliní unele scadiemente d'in formulariulu A cu 3 ecsempl., formulariulu B cu 35 ecsempl. si registrulu C cu 12 ecsempl. (p. II.); b) s'au impartitu apelurile emise in caus'a fondului de academia (p. III.); si in fine c) s'a decisu, cá la comitetulu centrale se se asterna protocólele siedintieloru subcomitetului numai in copia, dar totu-odata d'in protocólele asternute până acumu se se trimetia de aici copii pentru a se pastrá in archivulu despartimentulu (p. IV.) (Nr. prot. 328, 1871).

Lucrarile coprense in protocolulu subcomitetului se iau spre scientia, si secret. se insarcinéza a trimete d'in formulariale cerute sub a) pre atâtea ecsemplaria, pre câte se voru poté cu respectu la numerulu ecsemplariiloru tiparite, fiendu-cà unele formularia s'au tiparitu in ecsemplaria mai multe, ér altele mai puține, si pre langa aceea unu numeru corespondetoriu d'in acele, trebue se se reserveze si pentru despartimentele cercuali infientiande. Totu-odata se se trimetia pentru astadata, si numai in acestu casu, si copii de pre protocólele asternute incóce, in anii d'in urma.

§ 11. Stipendiatulu asoc. Nic. Trandaburu stud. in a III. clase la scól'a reale d'in Brasiovu, cere a i-se esolvi rat'a antaia d'in stipendiulu de 50 fr. ce i s'a conferitu pre anulu scol. curente (Nr. prot. ag. 2, 1872).

In legatura cu acésta secret. II. observéza, cà dupa informatiunea ce o are dela dn. cassariu, numitului teneru i s'a trimesu rat'a I. d'in stipendiu.

Spre scientia.

§ 12. Comitetulu administrativu alu fondului scolaristicu alu fostiloru granitieri d'in regimentulu romanu I. prin scrisóri'a sa d'in 30. Dec. a. tr. isi esprime multiamit'a sa acestui comitetu, pentru actele adun. gener. ale asoc. trans. (I—V. inclusivu) ce i s'au trimesu gratis. (Nr. prot. ag. 3, 1872).

Spre scientia.

§ 13. Presidiulu aduce la cunoscienti'a comitetului, cumu-cà dn. bibliotecariu alu asoc. Ioane Maximu, fiendu inaintatu la postulu de jude singulariu in Seliste, si astfeliu trebuindu a se stramutá numai decátu cu locuinti'a de aici, s'a vediutu necesitatu a'si dá demisiunea d'in postulu de bibliotecariu alu asoc., deci propune, cá acestui domnu se i-se esprime recunoscencia protocolaria pentru zelulu si activitatea

desvoltata până acumu in cualitatea sa de bibliotecariu alu asoc.; totu-odata presidulu cugeta, că va intempina consentimentulu comitetului, deca totu cu asta ocaziune, va face propunere si pentru substituirea postului devenitu degiá vacante si anume in persón'a dlui membru suplente Ioanu Cretiu.

Priminduse cu unanimitate ambele propuneri presidiali, se redica la valóre de conclusu.

Verificarea procesului verbale luat in siedinti'a acesta se concrede domniloru membrii: Hanni'a, Tulbasiu si dr. Racuciu.

Sibiiu, datulu cá mai susu.

Iacobu Bologna,
vicepres.

I. V. Rusu,
secret. II.

S'a cetitu si verificatu Sibiiu in 4. Ian. 1872.

I. Hanni'a mp. Tulbasiu mp. Dr. Racuciu mp.

Publicarea baniloru incursi

la fondulu asoc. trans. dela siedinti'a lunaria a comit. asoc. trans. d'in 5. Dec. 1871 până la sied. lun. a acelaia d'in 2. Ian. 1872.

1) Dela dn. asesoriu consist. Zach. Boiu tacs'a de membru ord. pre 187⁰/₁ 5 fr.

2) Dela dn. parochu gr. cath. in Ilv'a mare, Iosifu Balu tacs'a de m. ord. pre 187⁰/₁ 5 fr.

3) Dela dn. parochu in Maieru, Basiliu Groze tacs'a de m. ord. pre 187⁰/₁ 5 fr.

4) Dela dn. medicu montanu in Rodn'a vechia, Sigismundu Bartok tacs'a de m. ord. pre 187⁰/₁ 5 fr.

Sibiiu 2. Ian. 1872.

Dela secret. asoc. trans.

Contribuiri la fondulu academiei de drepturi.

1) Dela dn. protopopu gr. cath. in Clusiu, Gabriele Popu in un'a obligat. de statu convertita, cu couponii d'in 1. Aprile 1872 100 fr.

2) Dela dn. viceprotopopu on. si parochu in Fenesiu, Nic. Popu in o actiune dela banc'a Transilvani'a cu couponii dela 1. Fauru 1872 solviti 40 fr.

3) Dn. parochu in Feleacu, Tom'a Popu s'a oblegatu a solvi la fondulu academiei in 2 rate 10 fr.

4) Prin dn. v. protopopu in Palate'a, Andreiu Albonu s'au trimese cá contribuiri la fondulu acad. 17 fr. 30 cr. si anume: a) dela domni Ioanu Germanu, parochu in Sombotelecu 5 fr. b) Petru Orosz, par. iu Neoiu 1 fr. c) Todoru Giurgiu, par. in Aruncu'ta 1 fr. d) Ioanu Micu, par. in Siarmasielu 1 fr. e) Al. Papp, cantoriu in Aruncu'ta 2 fr. f) Vasiliu Caliani, par. in Mihesiu 1 fr. g) Parteniu Rodneanu, docente in Mihesiu 50 cr. h) Alion Cintitianu, economu in Mihesiu 50 cr. i) Petru Cintitianu, economu in Mihesiu 30 cr. k) Andreiu Albonu, v. protopopu in Palate'a 5 fr. Sum'a 17 fr. 30 cr.

Sibiiu 2. Ian. 1872.

Dela secret. asoc. trans.

Espositiunea universale,

care se va face la Vien'a in a. 1873, va fi una d'in cele extraordinarie, gigantice, carei asemenea abia s'au mai vediutu una séu duoe dela 1851 încóce.

Se cuvene cá se'si atiente si romanii attentionea loru la acea espositiune. Se nu dica nimeni, că romanii n'au cu ce se produce in asemenea espositiune a lumei intregi. Ei au; numai se lipsésca secaturele d'in an. 1867 dela Parisu, si se se puna ómeni de dómne-ajuta in capulu affacerei. Bene se tienemu mente: Natiunile voru rivalisa la acea espositiune cá natiuni, éra nu numai cá staturi.

Ministeriele respective si camerele comerciali au luat si pe la noi unele mesure preparative, numai nu si in limb'a romanésca. Intre acestea aflamu in Monitoriulu d'in Bucuresci una publicatiune, in materia acésta pe care o vomu reproduce.

Bibliografia.

SIONULU ROMANESCU,

fóia basericésca, literaria si scolastica, a reaparutu dupa incetare de vreo 3 ani, totu sub redactiunea si editur'a dlui dr. Grig. Silasi.

„Sionulu rom.“ ese de dóue ori pre luna, in 1. si 15. a lunei, cuprindendu 1¹/₂—2 cóle. Pretiulu pre unu anu 5 fr. v. a., pre diumetate de anu 2 fr. 50 cr. v. a.; pentru Romani'a si tiere straine 14 lei séu franci pre intregu, si 7 lei pre diumetate anulu. Prenumerarea se face la redactiune, in seminariulu gr. c. centr. d'in Vien'a (Schönlaterngasse Nr. 10). Tóte epistolele suntu de a se tramite la redactiune francate. Corespundintiele nepublicate se voru arde. Scrisori anonime nu se primescu.

Cuprinsulu in Nr. I. este: Lectoriloru salutáre. — Ceva despre sinodulu provincialu gr. c. roman, tienendu in 1872. — Insemnatatea toruriloru nóstre protopopesci. — Necesitatea „biblioteceloru poporali.“ — Amvonulu: Viati'a pamenténa e cá unu nuoru trecatoriu, (predica la morti); Invetiatur'a lui Isusu e lumin'a lumei, (predica pre dominec'a dupa botezulu Domnului). — Corespundintia: depre Somesiu (salutatiune, la sinodulu provinc. gr. c. tienendu, persumtivulu episcopu alu Ghierlei.) — Literatura: bibliografia rom. si straina. — Ochire prin lumea politica (pertractari cu Croatii; activistii brasiov.; senatulu imp. si decembristii; deficitulu. Gambetta si republic'a; catolicii Germaniei; Romani'a si legea Bleichröder.) — Varietati. — Post'a redactiunei.

SCRIPTOLEGIA

séu modulu de a invetia cetitulu scriendu. Indreptariu pentru invetiatori la tractarea Abcedariului, de Vas. Petri, profesoriu, care se anunciase in unele diarie; nu ni s'a intemplatu se'lu vedemu. Póte cá nu va fi esitu inca de sub tipariu.